№ 268 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

1909

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ № 268

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 228.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1910 ԹՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(38-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը նոյնպէս 10 ր., 10 ամսվանը՝ 9 ր., 9 ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., 7 և 6 ամսվանը՝ 6 ր., 5 ամսվանը՝ 5 ր., 4 ամսվանը՝ 4 ր., 3 ամսվանը՝ 3 ր., 1 ամսվանը՝ 80 կ. և 20 կ. պօստի ծախք:

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դօլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ:

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և միևնոյն ժամանակ 40 կ. նամականիշ:

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով ստեղծվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեանը հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանօնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ: Հին բաժանորդներից խնդրվում է կպցնել փոխադր. բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով:

Մեր հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Վ. Ֆ. Կօմմիսսարժէվսկայայի Պետերբուրգի դրամատիք. Թատրօնի գաստրօլները

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 6-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ 13-Ը

Մասնակցութեամբ Վէրա Ֆէօդօրօֆնա ԿՈՄՄԻՍՍԱՐԺԷՎՍԿԱՅԱՅԻ

Կը ներկայացվեն.

Կիրակի, դեկտեմբերի 6-ին	Երկուշաբթի, դեկտեմբերի 7-ին
«РОДИНА»	«ДИКАРКА»
Դրամա 4 գ. Զուդերմանի, թ. Ֆ. Կումանինի	Կոմ. 4 գ. Օստրովսկու և Սօլովևվի
Երեքշաբթի, դեկտեմբերի 8-ին	Չորեքշաբթի, դեկտեմբերի 9-ին
«НОРА» (Кукольный домъ)	«ХОЗЯЙКА ГОСТИННИЦЫ»
Դրամա 3 գ. Հ. Իբսէնի, թ. Ա. և Պ. Գանզէնի	Կոմ. 3 գ. 4 պատկ. Կ. Գօլդօնի, թ. Ս. Կ.-ի
Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 10-ին	Ուրբաթ, դեկտեմբերի 11-ին
«БЕЗПРИДАННИЦА»	«БОЙ БАБОЧЕКЪ»
Դրամա 4 գ. Ա. Ն. Օստրովսկու	Կոմ. 4 գ. Զուդերմանի, թ. Ֆ. Կումանինի
Շաբաթ, դեկտեմբերի 12-ին	Կիրակի, դեկտեմբերի 13-ին
Պշիբիշևսկու նոր պիէսը	Վերջին գաստրօլ
«ПИРЪ ЖИЗНИ»	«ОГНИ ИВАНОВОЙ НОЧИ»
4 գործողութեամբ	Դրամա 4 գ. Զուդերմանի, թարգ. Սաբլինի

Ներկայացումների սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին:

Տոմսակները վաճառվում են:

Դիրեկցիայի արտօնատէր՝ Պ. Ա. ՐՈՒԴԻՆ

տռ. 1286. 2—2

Ծխախոտի ոչ մի ֆաբրիկա չէ կարող մրցել՝ ՅԱՏԿՈՒԹԵԱՆ կողմից՝ վերջերս բաց թողնված պապիրօսների հետ—

ДРУЖБА и ТОВАРИЩЪ 20 ՀԱՏԸ 5 ԿՈՊ.

ԱՄԵՆ ՕՐ ՍՊԱՌՎՈՒՄ Է 200,000 ՀԱՏ

Վաճառվում է ամենուրեք

ԾԽԱԽ. ՖԱԲՐ. Ն. Ի. ԲՕԶԱՐՋԵԱՆՑ և ՈՐԴԻՔ.

(հ. կ.) տռ. 1222. 10-7

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

Խնդրում ենք մեր նոր բաժանորդներից, որ հասցէները գրված լինեն պարզ և որոշ:

Հասցէների մէջ մտած տառական սխալների պատճառով մենք յաճախ ստիպված ենք լինում նրանց վերստին տպագրել և այդպիսով թէ լրագրի առաքումը ուշացնել և թէ աւելորդ ծախքերի մէջ ընկնել:

Աչքի առաջ ունենալով, որ մեր ուղարկած պօստային փոխադրական բլանկները մի քանի տեղերում բաւական չեն եղել թւով և մասամբ կորսվել են, խմբագրութիւնը որոշեց պահանջ յայտնված տեղերի տրակներով նորից ուղարկել փոխադրական բլանկներ, որը կատարում ենք այսօր:

Խմբագրութիւնը անհրաժեշտ է համարում նախազգուշացնել, որ նա պէտք է դադարեցնի լրագրի առաքումը նրանց, որոնք չեն վերանորոգի իրանց բաժանորդագրութիւնը: Ուստի խնդրում է բաժանորդագրել ցանկացողներին, շտապել կարճ միջոցում իրանց հասցէներն ուղարկել, որպէսզի լրագրի առաքման մէջ տեղի չունենան ընդհատումներ:

ԹԱՐՄ ՇԻՆԱՐԱՐ ՈՅԺԵՐ

Մի քանի մասնաւոր նամակներ, որ մենք ստացանք ուսանողական շրջաններից, և մի քանի հեռագիրներ, որոնք տպվեցին «Մշակում», ցոյց են տալիս, որ մեր երիտասարդ սերնդի շարքերում սկսում են հետաքրքրական դառնալ գիւղացիութեան գործնական աջակցութիւններ մատուցանելու խնդիրները:

Ուսանողութեան մէջ ներկայումս մի քանի խմբեր փորձում են մշակել գործունէութեան ծրագիր իրանց համար և ցանկանում են սկսել նրա իրագործումը նոյն իսկ ուսանողութեան օրերից, իբրև նախապատրաստական մի քայլ:

Արդարև՝ ուսանողութիւնը կարող է ամարային ամիսների ընթացքում այցելել գիւղական աշխարհը, շփվել ժողովրդական մասսայի ներկայացուցիչների հետ, ուսումնասիրել և պարզել կեանքի կարիքները և միևնոյն ժամանակ վերցնել իր վրա հրահանգչական մի դեր այն առարկաների վերաբերութեամբ, որը նա լուրջ կերպով իւրացրել է: Ուսանողութիւնը կարող է փորձառութիւն ձեռք բերել ապագայ գործունէութեան համար, եթէ նա օգտվի ազատ ժամանակից և այցելի գեմստվային այն հիմնարկութիւնները և կազմակերպութիւնները, որոնք արդէն իրագործում են ժողովրդին օգնելու գործնական ծրագիրներ: Ուսանողութիւնը, կազմելով յատուկ խորհրդակցութիւններ թէ բացառապէս իր մէջ, թէ հեղինակաւոր անձերի հետ միասին, կարող է պարզաբանել ժողովրդական կեանքի պահանջների էութիւնը և պատրաստել նրանց լրացումն ու բաւարարութիւն տալու համար:

Եթէ միևնոյն ժամանակ աչքի առաջ ունենանք, որ մեր գիւղական աշխարհում և առհասարակ ժողովրդական բոլոր խաւերում կամաց-կամաց հանդէս են գալիս կուլտուրական աշխատանքի ծարաւի տարրեր, մենք կը տեսնենք, որ հասարակական-կուլտուրական վերածնութեան և առաջադիմութեան համար կան կարելիութիւններ և հիմունքներ: Եւ եթէ մենք զանցառու չը լինենք դիւրացնելու գործունէութեան պայմանները, եթէ լիովին խրախուսենք և քաջալերենք թարմ շինարար ոյժերի կազմակերպվելը և ամրանալը, մենք կաջակցենք այն մեծ ծրագրի իրագործութեանը, որ դնում է մեզ վրա ժողովրդի զարգացումը և առաջադիմութիւնը:

Երիտասարդ ոյժեր ուսանողական շարքերից, երիտասարդ ոյժեր ժողովրդական մասսայի խաւերից:

Դրանք միացած, դրանք օժտված նախորդ գործողների փորձառութեամբ՝ հնարաւորութիւն կունենան սասանել անշարժութեան և տգիտութեան այն ժայռը, որ ընկել է մեր առաջ և կանգնեցնում է մեր կեանքի զարգացումը:

Ուսանողական թարմ ոյժերը՝ զինված գիտութեամբ և հասարակութեան ծառայելու գիտակցութեամբ, ժողովրդական թարմ ոյժերը՝ համակված կեանքի բարւոքման շարժառիթներով կաջակցեն միմեանց բեղմնաւորել ժողովրդական գործունէութեան անդաստանը:

Դիւրացնել թարմ ոյժերի համախմբումը և պատրաստել նրանց շինարար գործակցութեան—ահա մեր հերթական հոգսերից մէկը:

Ա. Քալանթար

Լոյս տեսաւ

ՇԱՀՐԻԱՐԻ

Տասներկու պատմուածք

320 էջ.

Հեղինակի պատկերով.

ԳԻՆՆ Է 50 ԿՈՊ.

Դիմել Թիֆլիսի գրավաճառներին և «Մշակի» խմբագրութեան:

1296. 10—1

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԴՈԿՏՈՐ

ԱՒԵՏ. ԲԱԲԱՅԵԱՆԸ

Մնալով այս ձմեռ Թիֆլիսում, ընդունում է ներքին և ջղային հիւանդներ: Ցերեկվայ 1—3 ժ., երեկոյեան 6—8 ժ. Լերմօնտօվսկայա փող., տ. 21, բն. № 2. Տելեֆօն № 221.

(օ. մ.) տռ. 1213. 0—8

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ց. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Ներքին եւ վիրաբուժական (խիրուրգ.) հիւանդութիւններ.

Ընդունելութիւնը (առաւօտեան ժ. 11—1. (երեկոյեան ժ. 5—7.

Երևանեան հրապարակ—Պուշկինսկ. փ., № 1.

(ե. հ. կ.) (տռ.) 1045. 100—32

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎՏԱՆԳԻ ԴԷՄ

Պետերբուրգ, 1 դեկտեմբերի

Վերջին ժամանակս մամուլի մէջ նկատվում է առանձնակի ներվային տրամադրութիւն այն լուրերի ազդեցութեան տակ, երբ ընդհարում է պատրաստվում մեր և Եապօնիայի միջև: Լրագիրները լի են Հեռաւոր Արևելքից յուզիչ տեղեկութիւններով, և, դժբաղդաբար, այդ տրամադրութիւնը անցնում է հասարակութեան աւելի լայն շրջանները:

Ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, առանձին ոյժով այդ լուրերի ազդեցութիւնը նկատելի է Հեռաւոր Արևելքի մեր տեղերում, ուր, շնորհիւ հասարակական միջավայրում, ինչպէս նաև ադմինիստրացիայի մէջ խորապէս մուտք գործած այն համոզմունքի՝ թէ պատերազմը Եապօնիայի հետ մօտիկ ապագայում անխուսափելի է, յուզալից տրամադրութիւնը ընդունում է այնպիսի լարված բնաւորութիւն, որ սկսում է ուղղակի ազդել մասնաւոր ձեռնարկութեան վրա, դրդելով ձեռնարկողներին դիմումներ անել կառավարութեան օրգաններին՝ խնդրելով պատասխանել՝ թէ ո՞ր աստիճան ճիշդ են պտտվող լուրերը և կարո՞ղ են, արդեօք, առևտրա-արդիւնաբերական ձեռնարկութիւնները Հեռաւոր Արևելքում յոյս դնել խաղաղութեան պահպանման վրա:

Կայսերական կառավարութիւնը, ուշադրութեան առնելով ազգաբնակութեան շահերը, չէ կարող սառնասիրտ վերաբերվել այդօրինակ ցաւալի երևոյթին և իր պարտականութիւնն է համարում կտրականապէս յայտնել, որ բոլորովին անհիմն են այն լուրերը՝ թէ ներկայումս որևէ բարդութիւն է ստեղծվել մեր և Եապօնիայի միջև:

Անցած չորս տարիները — վերջին պատերազմի վախճանի օրից — կայսերական կառավարութիւնը ջանք գործադրեց մի շարք միջազգային համաձայնութիւններ կնքելու վրա, որոնք նպատակ ունեն ոչնչացնել այն թշնամութեան հետքերը, որոնք մնացին պատերազմից յետոյ, և թեթևացնել երկու պետութիւնների քաղաքական և տնտեսական յարաբերութիւնների խաղաղ զարգացումը: Այս տեսակէտից, ի շարս առևտրական պայմանագրի և ձկնորսութեան կօնվենցիայի, առանձին նշանակութիւն ունի 1907 թ. Ռուսաստանի և Եապօնիայի միջև կապված քաղաքական համաձայնութիւնը, որ նպատակ ունի փոխադարձաբար ապահովել երկու պետութիւնների առևտրական իրաւունքների և տէրրիտօրիալ տիրապետութիւնների անձեռնմխելիութիւնը Հեռաւոր Արևելքում: Այդ ակտերը, անկասկած, նպաստում են ընդհանուր քաղաքական կացութեան կայունութեան Խաղաղ Ովկիանոսի ափերում: Մասնաւորապէս, Եապօնիայի հետ մեր յարաբերութիւնները բոլորովին չունեն այն բնաւորութիւնը, որպիսին աշխատում են տալ նրանց լրագիրներից մի քանիսը: Այդ յարաբերութիւնների շրջանում 1907 թ. համաձայնութեան օրից չեն ծագել որևէ լուրջ վիճաբանութիւններ և թիւրիմացութիւններ. ընդհակառակն, ինչպէս արտաքին գործերի մինիստրութեան ստացած տեղեկութիւնները, այնպէս և այն տպաւորութիւնները, որ ստացաւ ֆինանսների մինիստրը Հեռաւոր Արևելքում իր կատարած ճանապարհորդութիւնից, ոչ միայն չեն պարունակում իրանց մէջ ոչինչ գրգռիչ, ոչինչ յուզիչ, այլ, սակայն, թոյլ են տալիս բոլորովին որոշակի վկայել, որ Եապօնիայի հետ մեր յարաբերութիւնների շրջանում նկատվում է լիակատար փոխադարձ նախազգուշութիւն՝ լուծել բոլոր ծագող հարցերը խաղաղ և բարեկամական համաձայնութիւններով: (Հ. Գ.)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Լօնդօն, 1 դեկտեմբերի

Ռէյտէրին հաղորդում են Թէհրանից, որ կառավարութիւնը դիմեց անգլիական և ռուսական միսսիաներին, խնդրելով իբրև փոխառութիւն տալ կէս միլիօն ֆունտստէռլինգ: (Հ. Գ.)

Թաւրիզ, 1 դեկտեմբերի

Գեներալ-նահանգապետի կարգադրութեամբ կախաղան հանվեցին երկու մարդասպաններ, որոնցից մէկը Սաթթար-խանի ազգականներիցն է:

Բաղըր-խանի ֆէդայիները կողոպտեցին Սերաբին մօտ գտնվող բոլոր գիւղերը:

Ռուսաց գեներալ-հիւպատոսարանը ի պատիւ գեներալ-նահանգապետի ճաշ տուեց: Ներկայ էին բոլոր տեղական իշխանութիւնները:

Թաւրիզում կազմվել են շատ թըշնամի կուսակցութիւններ: Յամառութեամբ լուր է տարածված գեներալ-նահանգապետ Մուխբիր-ուս-Սալթանէի հրաժարականի մասին: Ասում են նոյնպէս, երբ նրան փոխարինելու է Էյն-ուդ-Դօվլէն կամ Ալա-ուդ-Դօվլէն: (Հ. Գ.)

Եալտա, 1 դեկտեմբերի

Մերձաւոր Արևելքի ռուսական ապրանքների շարժական ցուցահանդէսը այսօր բաղդ ունեցաւ ընդունելու Նորին Մեծութիւններին, որոնց հետ էին Օգոստափառ Արքայազնուհիները: Նաւը մտնելու ժամանակ Նորին Մեծութիւններին ընդունեցին ընկերութեան ներկայացուցիչ Մօլչանովը, Կօնկէվիչը, Տիմպօտը և ցուցահանդէսի կառավարիչ Ամատունին: Մօլչանովը դիմեց Նորին Մեծութեանը մի ճառով: Բացատրութիւններ տալիս էին Մօլչանովը, Ամատունին և Տիմպօտը: Կայսրը բարեհաճեց ողորմած խօսքերով աջողութիւն ցանկալ ցուցահանդէսին և Կայսրուհու ու Դստրների հետ բարեհաճեց մեկնել ցնծագին ուռաներով: (Հ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՎԿԱՍԻ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍՆԵՐԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՄԵՂՈՒԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

Էկսպերտ մասնաժողովը իշխան Պ. Լօրդկիպանիձէի նախագահութեամբ, Սօլօվիէվի քարտուղարութեամբ և մասնակցութեամբ անդամների՝ Գօրբաչօվի, Սունդուկեանի, Բարխուդարեանի, Կայսերական Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութիւնից նշանակված Ալիբէգեանի և Մելիքի և էկսպօնենտներից ընտրված Ալ. Քալանթարի, Սահակեանի և Մարտիրոսեանի, ծանօթանալով մանրամասնաբար էկսպօնենտների ցուցադրած իրերի հետ և ուշադրութեան առնելով էկսպօնենտի տնտեսութեան չափերը, նաև նրա նշանակութիւնը կանօնաւոր մեղուապահութեան զարգացման և բարելաւման գործում, վճռեց տալ պատւաւոր պարգևներ երկրագործութեան մինիստրութեան կայսերական Գիւղատնտեսական Ընկերութեան կողմից հետևեալ անձանց.

Մեծ արծաթէ մէդալ երկրագործութեան մինիստրութեան (դիպլօմ)—Ա. Դիմային փեթակների և մեղուապահութեան ուրիշ պիտոյքների, մեքենայական պատրաստութեան և մեղուաբուծութեան օգտակար գործունէութեան համար:

Մեծ արծաթէ մէդալ Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութեան (դիպլօմ)—Ա. Աղաբաբեանին լայն հիմունքներով բացնել մեղուապահութեան համար:

Փոքր արծաթէ մէդալ երկր. մինիստր.—Բէլօնին՝ կաղապարային մեղուապահական պարագաների մեքենայական պատրաստութեան համար:

Փոքր արծաթէ մէդալ Կ. Կ. Գիւղ. Ընկ.—Զալիէվին՝ կանօնաւոր մեղուաբուծութեան երկարամեայ գործունէութեան համար:

Փոքր արծաթէ մէդալ Կ. Կ. Գիւղ. Ընկ.—Յարութիւնեանին՝ ընդարձակ մեղուապահութեան համար:

Փոքր արծաթէ մէդալ Կ. Կ. Գիւղ. Ընկ.—Շիշկինին՝ փեթակների մեքենայական պատրաստութեան և կանօնաւոր մեղուաբուծութիւն հաստատելու համար:

Բրօնզէ մէդալներ երկ. մինիստրութեան—Սմիրնօվին՝ կանօնաւոր մեղուաբուծութիւն տարածելու համար, Աթաբէգեանին՝ Աբալ-

ցլխայի գաւառում լայն չափերով մեղուապահութիւն մտցնելու համար, Սլիվինին, Տէր-Մովսիսեանին՝ կանոնաւոր մեղուապահութեան համար, Գէորգեանին՝ մեղուաբուծութեան կանոնաւոր գործունէութեան համար։

Բրոնզէ մէդալներ Կ. Կ. Գիւղ. Ընկ.—Պետր Կորեանին որդիներով՝ մեղուաբուծական պիտոյքներ պատրաստելու համար, Դիմաքսեանին և Տիլանսոեանին՝ օգտակար գործունէութեան համար կանոնաւոր մեղուապահութիւն տարածելու մէջ և «Ընկերութեան» փեթականոցների գործը կանոնաւորելու համար, Վարթումեանին՝ կանոնաւոր մեղ. համար, Քալանթարեանին՝ լայն չափերով մեղուապահական գործը վարելու համար, Տէր-Մկրտչեանին՝ կանոնաւոր մեղուապահութեան համար, Ս. Աղամալեանին՝ կանոնաւոր մեղուապահութեան համար։

Գովասանական թղթեր կանոնաւոր մեղուապահութեան համար—Խաչատրեանին, Կար. Անտօնեանին, Գրիգորեան և Տէր-Պետրոսեան ընկերութեան, Մկրտիչ Աթանասեանին, Պրուս-Ժուկովսկուն, Սումբլինին, Ուչ. Մլակոսէվիչին, իշխ. Ծերեթելիին, Կվեզերլի-Կոպաձէին, Թումասեանին և Բաբաջանեանին։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Վաղարշապատ, 27 նոյեմբերի

Ամսիս 22-ին Վաղարշապատի խուռն բազմութեան ներկայութեամբ ս. Շողակաթի վանքում քահանայութեան աստիճան ստացաւ Գ. Աղազադեանը։ Ձեռնադրողն էր Մեսրոպ արքեպիսկոպոսը, խարգավիլակն էր Բենիկ վարդապետը։ Հանգուցեալ կաթողիկոսը, տարիներ առաջ գիջանելով Վաղարշապատի Նոր Թաղամասի ժողովրդի թախանձանքներին, ս. Շողակաթի դարաւոր վանքը յատկացրեց ծխական եկեղեցու համար։ Այդ օրվանից էլ ժողովուրդը մտածում էր նոր եկեղեցու համար յատուկ քահանայ ունենալ։ Ժողովրդի ընտրութիւնը կանգ էր առել իր համագիւղացի Գ. Աղազադեանի վրա, որ սովորել է Ճեմարանում։

Ձեռնադրութեան ժամանակ Մեսրոպ արքեպիսկոպոսը մի քանի խօսքով յայտնեց ժողովրդին, որ գոհ է թէ ինքը և թէ ամենքը, որ արժանաւոր սակաւ քահանաների թւին այսօր աւելանում է մինը ևս։ «Այդպէս էլ պիտի լինի,—աւելացրեց սրբազանը.—ժամանակը հոգևորականից պահանջում է ուսում, սրտի ազնուութիւն և ժողովրդասիրութիւն»։ Ձեռնադրութեան վերջը ժողովրդի յատուկ խնդրանքով խօսեց նաև Բենիկ վարդապետը այս բնաբանով «զմիմեանց բեռինս բարձէք, եղբարք, և այսպէս կատարեցէք զօրէնս Քրիստոսի»։ Քարոզիչը խօսում էր տիպար քահանայի մասին ժամանակակից լուսաբանութիւններով։ Խօսքը խոր տպաւորութիւն գործեց ժողովրդի վրա։

Վաղարշապատը թէև սեփականատէր մեծ խնամակալներ ունի, բայց վերին աստիճանի զուրկ է եղել խնամքից։ Ժողովուրդը աղքատ, դպրոցը աղքատ և շինութիւնից զուրկ, եկեղեցին աղքատ և դատարկ։

Մնում է ժողովրդի համար այն թէ յոյսը, այս նոր եկեղեցու պարսպին կից կանգնի շինել մի դպրոցական շէնք Վաղարշապատի երկսեռ մանուկների կրթութեան համար։ Կուլտուրական ամեն տեսակ ձեռնարկութիւնների համար շատ յարմարութիւններ ունի ս. Շողակաթ եկեղեցին. իսկ այդ ձեռնարկութիւնները հետզհետէ ստեղծելու յոյսը դրված է նորընծայ Վահան քահանայ Աղազադեանցի վրա։ Պիծիկ

—

Նոր Բայազէտ, 23 նոյեմբերի

Անցեալ ձախորդութեան տարիներում, հարկերի գանձման վերաբերմամբ որքան որ դիւզողութեամբ և խնայողաբար էին վերաբերվել դէպի չքաւոր դասը, այս տարի ընդհակառակն՝ նոյնքան անխնայաբար են հաւաքում հարկերը։ Ուրիշ խօսքով՝ անցեալ տարիների մեծ դիւրութիւնների դէմ՝ այս տարի մեծ դժուարութիւններ են յարուցված այդ վերաբերութեամբ։ Աւելի մեծ թափով գանձվում են թէ հողային հարկերը, թէ քաղաքային և գնահատողական տուրքերը, զեմստվօյին և այլ վճարները և թէ կառ. նպաստները։ Չքաւոր ազգաբնակութիւնը, որ անցեալ տարիներում, իր տնտեսական քայքայման պատճառով մի փոքր ազատ էր մնում զանազան հարկերի և տուրքերի (կառավարչական և հասարակական) վերաբերմամբ, ընդհակառակն, այս տարի նա ոչ մի առիթ չունի նոյն կերպ վարվելու, քանի որ նրա տնտեսականը ներկայացված կամ ճանաչված է այս տարի բաւարար դրութեան մէջ, ուստի հարկահանների բոլոր ջանքերը ուղղված են ժող. գոյքի և կարողութեան դէմ՝ հարկերի գանձման վերաբերմամբ։ Հարկահաւաքները, մտնելով չքաւոր դասի խրճիթին, երբ փողը չեն ստանում, քաշում տանում են նրա պղինձը, չուլ ու փալասը և այլ իրեղէններն ու կարասիքները։

Այս բոլէիս քաղ. դումայում կիտված են տնային զանազան կարասիներ և իրեղէններ (պղինձ, սինի, թաւա, փլավի քամիչ, քէչա և այլն), որոնց մի առ ժամանակ պահելուց յետոյ, երբ տէրերը վճարում են «ապառիկները», յետ են ստանում իրանց իրեղէնները. հակառակ դէպքում աճուրդի են հանվում հարկերի տեղակ։

Աւելորդ չենք համարում յիշել, որ անցեալ տարիներում հարկերի գանձման վերաբերմամբ տրված դիւրութիւնը այս տարի աւելի մեծ դժուարութեան մէջ դրեց ժողովրդին։ Օրինակ՝ երբ մի ընտանիք միջին թւով 10 ր. տուրքեր ունէր վճարելու տարեկան և այդ տուրքերը՝ տնտեսական տեսակէտից յետաձգվեց, մի երկու տարում այդ ապառիկների գումարը կրկնապատկվեց։ Եւ այսօր նոյն այդ ընտանիքը ստիպված է 30 ր. վճարել, որ բարդվել է նրա վրա։ Իսկ այդքան գումար միանուագ վճարել մի աղքատ ընտանիք՝ անկարող է առանց արտաքին փոխառութիւնների դիմելու։ Այդպիսի դէպքերում յայտնի բան է, որ ժող. մեծամասնութիւնը ակամայից ընկնելու է անյագ վաշխառուների ճանկը, որոնք հրէշաւոր պայմաններով են բաց թողնելու նրան ցանկացած գումարը... Բայց գիտէք որքա՛ն դժուար է պարտք վերցնել և հարկերը վճարել. դա կը նշանակէ ժող. վէրքերի վրա կրկին վէրքեր աւելացնել։ Որսորդ

ԳԱՆՁԱԿԻ ՀԱՅՈՑ ԳԻՒՂԱՏՆՏ. ԵՒ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Երկուշաբթի, նոյեմբերի 30-ին, երեկոյեան տեղիս ակումբի դահլիճում կայացաւ Հայ Գիւղատնտեսական-Տնայնագործ. Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, որին ներկայ էին 120 հոգի ունկնդիրներ։

Ժողովի բազմամարդութեանը առիթ էր տուել Ա. Քալանթարի և Ա. Աթանասեանի գալուստը, որոնք տեղիս ճիւղում անելու էին զեկուցումներ, առաջինը՝ «Գիւղատնտեսական և տնայնագործական կարիքների մասին», իսկ երկրորդը՝ «Ի՞նչ ասացին մեզ Դեմչինսկին և Լեվիցկին փորձերը». երրորդ զեկուցումը արեց այգեգործութեան ինստրուկտոր Ղլթճեանը «Գանձակի գինեգործական կարիքների մասին»։

Ժողովը Քալանթարին ընդունեց ծափահարութիւններով և ընտրեց նախագահ ընդհանուր ժողովի. Յովսէփ Մելիք-Բէգլարեան ողջունեց ներկայ եղողների կողմից Քալանթարի երեսնամեայ գիւղատն. գործունէութիւնը. դրանից յետոյ նախագահը յայտնեց շնորհակալութիւն և անցաւ օրակարգի հարցերին։

Տեղական վարչութեան կողմից քարտուղարը կարդաց ճիւղի Ջուլհականոցի 1907—8 թւականների հաշիւը և ապա ճիւղի 1909 թւականի գործունէութեան մասին. միաժամանակ ցուցադրված էին տեղական Ջուլհականոցի արդիւնքները։

Ժողովը լսելով այդ զեկուցումը շնորհակալութիւն յայտնեց վարչութեանը թէ հաշւետւութեան և թէ այն գործունէութեան համար, որ նա ցոյց էր տուել թէ նախորդ տարիներում և թէ մանաւանդ այս տարի, երբ շնորհիւ ճիւղի ջանքերի, ամառը Ջուլհականոցներ էին բացվել Գետաշէն և Ղարաբուլաղ գիւղերում։

Այնուհետև Քալանթարը անցաւ իր զեկուցմանը, որի մէջ պատկերացրեց մեր երկրի, մանաւորապէս Գանձակի շրջանի գիւղատնտեսական արդի դրութիւնը և դրան բարելաւելու համար առաջարկեց մի շարք միջոցներ. ի միջի այլոց առանձնապէս շեշտեց զեմստվոյին գործունէութեան վրա և, որպէս նրա նախապատրաստութիւն, հայ գիւղատնտեսական և կուլտուրական այլ ընկերութիւնների դերը։

Ժողովականները երկարատև ծափահարութեամբ վարձատրեցին դասախօսին։

Ա. Աթանասեան, խօսելով մարգային կուլտուրայի մասին, ծանօթացրեց դրա էութեան հետ, բացատրելով միաժամանակ, որ մարգային կուլտուրան ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ մի միջոց, երբ մարդիկ բոյսի համար ստեղծում են զարգացման ամենալաւ պայմաններ. ուստի առանց խորհուրդ տալու տառացի կերպով հետևելու Դեմչինսկին կամ Լեվիցկին միջոցներին՝ առաջարկեց հոգ տանել հողի լաւագոյն մշակութեան, սերմի ընտրութեան, պարարտացման վրա, որոնք միայն կարող են տալ ցանկալի օգուտներ մասսային։ Այս զեկուցումը ևս ընդունվեց ջերմ կերպով։

Ղլթճեանը պարզեց Գանձակի այգեգործ. և գինեգործութեան բացասական կողմերը և մօտ 11 կէտերից բաղկացած առաջարկներով աւարտեց զեկուցումը, որից յետոյ ժողովը անցաւ թէ այդ թէզիսի և թէ նախորդ զեկուցումների քննութեանը։

Ժողովի վերջում ներկայ եղողները ցանկութիւն յայտնեցին շուտ-շուտ լսել Հայ Գիւղատնտ.-Տնայն. Ընկերութեան մէջ այդօրինակ դասախօսութիւններ, դրոյցներ և այլն։ Հարկային վերատեսուչ Տէր-Սահակեանը առաջարկեց ընտրել տեղական այգետէրերից հինգ հոգուց բաղկացած մի մասնաժողով, որը քննէր Գանձակի այգեգործութեան կարիքները և մի պատճառաբանված զեկուցում ներկայացնէր ընկերութեան առաջիկայ ընդհանուր ժողովին, իսկ սա քննելով այդ՝ ներկայացնէր կառավարութեան ուշադրութեանը։

Այս առաջարկը ընդունվեց և ընտրվեց հինգ հոգուց բաղկացած մի յանձնաժողով։

Ժողովը, Մ. Ք. Էգլիեանցի առաջարկութեամբ, ոտքի կանգնելով, յարգեց տնայնագործութեան տեղական ճիւղի հիմնադիր հանգուցեալ բժշկուհի տ. Մ. Օհանեան-Մելիք-Բէգլարեանի յիշատակը։

Ժամը $11\frac{1}{2}$-ին ժողովը ցրվեց ամենալաւ տպաւորութեան տակ։ ***

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

21 նոյեմբերի

Ամսիս 20-ին, կայսերական համալսարանի շէնքում, տեղի ունեցաւ երեկոյթ՝ նուիրված վրաց յայտնի բանաստեղծ-գրող իշխ. Իլիա Ճավճավաձէի յիշատակին։

Երեկոյթի կազմակերպողն էր «Վրաց կուլտուրան սիրողների կրուժոկը», որ նորերս է միայն ծնունդ առել համալսարանի պատերում, վրացի ուսանողների նախաձեռնութեամբ։

Երեկոյթի առաջին մասը ամբողջովին բաղկացած էր զեկուցումներից, իսկ միւս մասը համերգային էր։

Հանգուցեալ Ճավճավաձէի մասին զեկուցումներ արեցին պրիվ.-դոցենտ Ա. Ս. Խախանով «Ճավճավաձէի հասարակա-գրականական գործունէութիւնը» խորագրով, Գ. Ժորդանիա՝ «Ճավճավաձէն որպէս ժողովրդական բանաստեղծ», Կ. Փանեան՝ «Ճավճավաձէի պատմական արժէքը» և Գ. Լագիձէ՝ «Ճավճավաձէի պօէզիան» խորագրերով։

Խախանով երկար ու բարակ կանգ առաւ վրաց ժողովրդի մեծ գրողի ծննդեան, կրթութեան, կեանքի, գրական և հասարակական գործունէութեան վրա։ Նա ցոյց տուեց այն խոշոր դերը, որ հանգուցեալը խաղացել է իր հայրենիքի բարգաւաճման գործում, նա թւեց այն մեծ ծառայութիւնները, որ նա մատուցել է իր տանջված և թշուառ հայրենիքին։ «Ճավճավաձէի անուանակոչութեան օրը ժողովրդական մեծ տօն է Վրաստանի համար»,—յարեց Խախանով։ Այնուհետև նա, մի քանի խօսք ասելով հանգուցեալի պետական քաղաքական կեանքում ունեցած գործունէութեան և ողբերգական մահվան մասին, իր ընդարձակ զեկուցումը վերջացրեց նրանով, որ «Ճավճավաձէին համարձակ կարելի է վրաց ժողովրդի մեծ զաւակ կոչել», որին հասարակութիւնը պատասխանեց երկարատև և աղմկալից ծափահարութիւններով։

Փանեան և Ժորդանիա շատ գեղեցիկ կերպով նկարագրեցին հանգուցեալին որպէս ժողովրդական բանաստեղծի և պատմական խոշոր անձնաւորութեան։ Փանեան իր զեկուցումը վերջացրեց Պետական Դումայի անդամ Գեգեչկօրիի այն խօսքերով, որ նա արտասանել է Ճավճավաձէի թաղման ժամանակ։ Թէ սրանք և թէ Լագիձէ արժանացան ծափերի։ Վերջինս խօսում էր վրացերէն, իսկ միւսները ռուսերէն։ Լագիձէ, ինչպէս յետոյ բացատրեցին վրացի իմ ընկերները, այնքան էլ աջող չէր իր դերում։

Համերգային բաժնում հանդէս եկան օրիորդ Թամարա Դձնելաձէ, որը նուագեց ջութակի վրա, ուսանող Շերաշաձէ երգեց զանազան երգեր, իսկ Աբաշիձէ նուագեց վիօլօնչէլի վրա։ Երեքն էլ հասարակութեան բուռն ծափերի տակ բազմիցս բեմ հրաւիրվեցին և նուագեցին ու երգեցին ծրագրից դուրս։

Վերջում կարդացվեցին մի քանի բանաստեղծութիւններ Ճավճավաձէի երկերից։

Համալսարանի լեզուաբանական կօրպուսի առաջին լսարանը ծայրէ ի ծայր լցված էր երկսեռ հոծ բազմութեամբ, ուր վրացիները աչքի էին ընկնում իրանց ներկայութեամբ։ Մուտքը ձրի էր։

Այսպէս թէ այնպէս անկարելի է չողջունել այդպիսի մի կրուժոկի երևան գալը օտար մթնոլորտում, որ իրան նպատակ է դրել օտարներին ծանօթացնել վրաց ժողովրդի կեանքի և կուլտուրայի, նրա խոշոր փայլուն ներկայացուցիչների բեղմնաւոր գործունէութեան հետ։ Ոսկու-Ջօն

ԳՐՈՂՆԵՐԻ 2-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

Նոյեմբերի 22-ին, Պետերբուրգում գրողների 2-րդ համագումար կայացնելու կազմակերպիչ յանձնաժողովը, Մ. Կօվալէվսկու նախագահութեամբ, մշակել է հետևեալ ծրագիրը. 1) Նախկին համագումարի որոշումների գործադրութիւնը, 2) ռուսական մամուլի իրաւական դրութիւնը և օտարալեզու և գաւառական մամուլի առանձին պայմանները, 3) դրամատիկական ցէնզուրա, 4) հեղինակութեան իրաւունք և գրականական կօնվենցիա, 5) այն պատճառները, որոնք արգելք են լինում մամուլի տարածմանը, 6) գրական գործիչների արհեստակցական կազմակերպութիւնները միջազգային միութեան հետ շաղկապված, 7) գրական գործիչների և գրողների փոխադարձ յարաբերութիւնները, 8) գրական գործիչների նիւթական ապահովութեան խնդիրը, 9) գրական էտիկան և պատւի դատարան, 10) մամուլի վիճակագրութիւն, 11) պարբերական համագումար։

Սահմանված են հետևեալ կանոնները համագումարին մասնակցելու համար։ Համագումարը անդամներ կարող են լինել պարբերական հրատարակութիւնների ներկայացուցիչները առանց ուղղութեան խտրութեան, ամեն մի հրատարակութեան կողմից ոչ աւել, քան 3 հոգի, գրականագէտների փոխադարձ օգնութեան գանձարկղը անդամները, գրական ընկերութեան, պարլամենտական մամուլի ընկերութեան, Մօսկվայի գրական ընկերութիւնների, գրական ֆօնդի անդամները, ազատ տնտեսական ընկերութիւնը և այլ գիտական ընկերութիւնները ունենում են իրանց ներկայացուցիչները համագումարում։

Համագումարը մտադրվում է կայացնել Աւագ շաբաթում։ Համագումարի մասին թոյլտուութեան միջնորդութիւնը յանձն են առել Մ. Կօվալէվսկին և Գ. Գրադօվսկին։

Ն. Մ. ԳԱԲՈՒՆԻԱ-ՑԱԳԱՐԵԼԻԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ*)

Թիֆլիսի վրաց վարժուհիների կողմից մի զգացված ճառ արտասանեց օր. Սվիմոնիձէ և վերջում ասաց. «Սրանից երեսուն տարի առաջ, երբ դու ոտք դրիր բեմի վրա, սպասում էիր քո ապագային, այսինքն այս օրվան. մենք էլ վառ յոյսերով լցված

*) Տես «Մշակ» № 267.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՄԱՐ

(Դասախօսութիւն սենատոր Ֆօն-Վենդրիխի)

—

Ռուսաց ժողովարանի մէջ Պետերբուրգում սենատոր Ֆօն-Վենդրիխ հաղորդագրութիւն կարդաց «պատերազմի համար պատրաստութեան մասին»։ Երկար զեկուցման ընթերցանութիւնը տևեց ամբողջ 3 ժամ։

Առաջին զեկուցումը, նոյն առարկայի մասին, գեներալն արել էր արդէն զօրքի և նաւատորմի ժողովարանի դահլիճում. բայց նա այնտեղ գլխաւորապէս խօսել էր երկաթուղիների՝ առաջին նախապատրաստական անյետաձգելի քայլի մասին. այժմ գեներալը խօսեց ընդհանուր խնդիրների մասին։

Դասախօսը թւանշանները ձեռքում ժամանակակից միլիտարիզմի պատճառ համարում էր ազգաբնակութեան աճումը Արևմտեան Եւրոպայում և ուտեստի պաշարների պակասութիւնը նրա համար կեանքի նոր պայմանների պատճառով։ Ո՞ւր տեղաւորել ազգաբնակութեան աճեցողութեան աւելորդը։ Գերմանիայում, օրինակ, պակասում են $1\frac{1}{2}$ միլիարդի ուտեստի պաշարներ. դրանց ներմուծման համար հարկաւոր է վճարել՝ ոսկով. նշանակում է. պէտք է արդիւնաւորել այնքան ապրանք, որ հերիք գար վճարելու, օրինակ, 305 միլիոն պուդ հացի ներմուծման համար։ Մնում է փրկութիւն որոնել գաղութներում և տեղաւորել այնտեղ ազգաբնակութեան աւելորդը, որ սովորական լեզուով ասելով կը նշանակէր օտարի հողերը յափշտակել, իսկ դրա համար, որպէս և յափշտակածը մարսելու համար, պէտք է զինուորական ոյժ։

Ահա թէ ինչու Վիլհէլմ II ասաց, որ «Գերմանիայի ապագան ծովերումն է»։

Ֆրանսիայում և Աւստրիայում նոյնպէս զբաղված են անխուսափելի միլիտարիզմի և ժողովուրդների մրցակցութեան հարցերով։ Այդ նոյն հանգամանքները ստիպեցին և լորդ Րօզբերիին Անգլիայում ժուռնալիստների ժողով գումարել՝ բացատրելու համար նրանց երկրի և նրա գաղութների դրութիւնը։ Դրանց պաշտպանութիւնը առաջացնում է հարցեր զինուորական ոյժի զօրութեան մասին։ Հէնց այդտեղ անգլիացիները անհրաժեշտ գտան պատրաստել ժողովուրդը զինուորական աշխատանքի հէնց մանկական հասակից—12-ից մինչև 20 տարեկան։ Նոյն Անգլիան (լորդերի ժողով) ընդունեց, որ պատանեկութեան դաստիարակութեան հիմքի մէջ պէտք է դրվի կրօնական և ոչ միայն բարոյական սկզբունքը։ Այդպիսով միլիտարիզմի ծանր բեռը ձգտում առաջարկեց բոլոր ազգերի մէջ կատարելագործելու պետական ձեռնարկութիւնները և զօրքի համար օժանդակ տեխնիկական միջոցները։ Միևնոյն ժամանակ ամեն տեղ արտասահմանում զինուորական հեղինակաւոր անձինք վկայեցին, որ պետութեան լաւագոյն պաշտպանութիւնը յարձակողական դիրքն է։

Համեմատելով Ռուսաստանի դրութիւնը Եւրոպայի այլ պետութիւնների հետ, դասախօսը բացատրեց, որ մենք իրապէս, որքան էլ ցանկանայինք, չենք կարող յետ կանգնել պատերազմից, եթէ չենք կամենում ջարդված լինել, որովհետև մենք չենք կարող փոխել այն պայմանները, որոնց մէջ ներկայումս ապրում է Եւրոպան. իսկ ինքնապաշտպանութեամբ սահմանափակվել մենք չենք կարող, որովհետև ապացուցված է, որ ինքնապաշտպանութիւնը յարձակման մէջ է։ Հետևաբար, մենք, ցանկալով խաղաղութիւն, պէտք է պատրաստ լինենք պատերազմի։

Պատմելով թէ ինչպէս բոլոր պետութիւնները զբաղված են այժմ իրանց բարոյական և ֆիզիքական ոյժերի, հայրենասիրութեան և ազգային հպարտութեան ու պատերազմական տեմպերամէնտի զարգացմամբ, դասախօսը մեր ուշադրութիւնն է դարձնում դրա վրա և ասում է սպառնալի «ВОНМЕМЪ» ռուս մարդկանց։ Չէ կարելի յետ մնալ, երբ ամենքը առաջ են գնում։ Չէ կարելի այժմ նախկին տակտիկային հետևել և յաղթել թշնամուն համբերութեամբ ու հալից գցելով, որովհետև հալից գցողը ինքն էլ է ընկնում։ Ուժասպառութիւնը կը նստի Ռուսաստանին $3\frac{1}{2}$ միլիօն րուբլի օրական, որովհետև զինուորի ապրուստը արժէ Ռուսաստանում 3 ր. 20 կ., Ֆրանսիայում 8 ր., իսկ Անգլիայում նաւաստու պահուստը արժէ 8 ր. 30 կ. (Ճապօնիայում միայն 1 ր. 10 կ. արժէ)։ Ի՞նչ. ժողովուրդը մի՞թէ ամեն տեղ միջոց ունի այդպիսի ծախսերը ծածկելու։ Ոչ, ստիպված են լինում գտնել այդ միջոցները և ստիպված են լինում պատրաստ լինել ընդհարմանը։

Ռուսաստանում կարծում են, որ կը փրկէ և փող կը տայ պետութեանը եկամտային հարկը։ Դասախօսը կարծում է, որ դա ցնորք է, որովհետև մեր հարկը, մեր հարկահանութեան անկատարութեան, հարկ տալուց խուսափելու սովորութեան և կաշառակերութեան պատճառով, չի տայ այն, ինչ տալիս է արտասահմանում. իսկ հասարակութեան մէջ կը սաստկացնէ դժգոհութիւնը՝ մարդու մասնաւոր կեանքի մէջ մտնելու համար։ Այդ հարկը ստրկութիւն է մտցնում, և Գերմանիայում արդէն այդ զգում են. չէ՞ որ այնտեղ իւրաքանչիւր մարդ հետամուտ է, թէ ի՞նչ էք դուք ուտում, ի՞նչ էք գնում. ծախսելով աւելի, քան պաշտօնապէս ստանում էք, արդեօք չէ՞ք թագցնում դուք ձեր եկամուտները։

Եւ Գերմանիան գտաւ եկամուտների մի ուրիշ աղբիւր։ Եկամտային հարկը (1908 թ. համար) տուեց այնտեղ 585 միլիօն մարկ, իսկ երկաթուղիները զուտ արդիւնք են բերում (և ոչ մարգարինային, ինչպէս մեզ մօտ) 790 միլիօն մարկ։ Դեռ Բիսմարկը զբաղվեց մասնաւոր երկաթուղիները յետ գնելով և արքունական դարձնելով նրանց, և երկաթուղիները Գերմանիայում ոչ միայն առաջին եկամուտների աղբիւր են, այլ և մեծ ոյժ երկրի ինքնապաշտպանութեան գործում։ Այնտեղ երկաթուղագծի զարգացումը հաշւված է առաջուց տասնամեակի համար։ Օրինակ՝ Աւստրիայում, կամենալով Բոսնիան և Հերցեգովինան գրաւել, 20 տարի առաջ պատեցին նրանց իրանց ցանցով։ Գերմանիայում, բացի դրանից, ծառայողների ամբողջ կազմը պետական կազմ է։ Դասախօսը Աղեքսանդր III-ի հրամանով նոյնպիսի վարչութեան յատակագիծ մշակեց։ Նա քննվեց ֆելդմարշալների և հրամանատարների խորհրդում և մի մասնագէտի առարկութեանը, թէ մենք կարող ենք երկաթուղիների զինուորական վարչութիւն կազմել, երբ պատերազմ կը լինի,—ֆելդմարշալ Գուրկօն ասաց. «Ինչ չէ արված խաղաղ ժամանակը պատերազմի համար, այն արդէն չի անվի պատերազմի ժամանակ»։

Սակայն դասախօսի աշխատանքը այդպէս էլ չիրագործվեց։

Գերմանիան կատարելագործութեան է հասել իր երկաթուղիների երթևեկութեան զարգացման մէջ։ Մատնացոյց անելով մեզ կալին պատրաստ լինելու հրամայողական պահանջի վրա, դասախօսը, Արևմտեան Եւրոպայի գործնական կեանքից օրինակ առնելով, անհրաժեշտ է համարում վերակազմել մեր երկաթուղային տնտեսութիւնը, հիմնել, ինչպէս Գերմանիայում, երկաթուղային մասնագէտների դասընթացքներ, կազմել գիտցող ծառայողների և հրամանատարների մշտական կօնտինգէնտ, որպէսզի կարողանան կառավարել երկաթուղիները։

Ապա Անգլիայից, Շվէդիայից, Շվէյցարիայից և Գերմանիայից օրինակ առնելով՝ դասախօսը անհրաժեշտ է համարում սովորեցնել ազգաբնակութեանը զինուորական գործը։ Զինուորական խաղերի մտցնելը ամեն տեղ ընթացք է ստացել, և յատկապէս մանկական գվարդիան գեղեցիկ կազմված է Անգլիայում, ուր թագուհին նրա հովանաւորուհին է։ Մեզ մօտ, ուր մանուկները ծարաւի են գործունէութեան, ուր ամեն օր կարդում ես, թէ մանուկները տնից անյայտ երկիրներն են փախչում, այդպիսի գվարդիան կը պատսպարէր և փողոցի բազմաթիւ մանուկներ այնտեղ կը գտնէին ապաստան, դաստիարակութիւն։ Հազարաւոր մանուկներ կազատվէին խուլիգանութիւնից և կը դաստիարակվէին դիսցիպլինայի և տոկունութեան մէջ։ Իսկ տոկունութեան գեղեցիկ օրինակ ցոյց տուին Գերմանիայի զինուորները ներկայ տարում. նրանք զօրախաղերի ժամանակ 80 վերստ ճանապարհ էին անցնում օրական։

Յենվելով զօրքի տոկունութեան և ներկայ տարվայ զօրախաղի օրինակի վրա, երբ գերմանական երկաթուղիները 70 գնացքներով մի օրվայ ընթացքում փոխադրեցին 150,000 հոգի զօրք, նեղութիւն չը պատճառելով ճանապարհորդական երթևեկութեանը, Վիլհէլմ կայսրը անուանեց իր երկիրը «Բրօնզեայ ժայռ»։

Մենք ևս, ռուսներս, մեր մայր Ռուսաստանը, ունենք բոլոր միջոցները այդպիսի բրօնզեայ ժայռ դարձնելու, որի վրա թշնամիները կը ջարդեն իրանց գլուխները։

Հարկաւոր է միայն գործել։

Դասախօսին բուռն ծափահարեցին և թէ զինուորականները, թէ ոչ-զինուորականները օվացիաներ արին նրան։ («Н. В.»)

ապասում ենք մեր ապագային, կանանց ազատագրութեան»։ Օրիորդի ճառը արժանացաւ բուռն և երկարատև ծափերի։

«Նոր-Դրամա» ընկ. կողմից շնորհաւորեց Սաֆարեանը, որը յայտնեց, որ ընկերակցութիւնը որոշել է դեկտ. 1-ին ի պատիւ յոբելեարուհու տալ ներկայացում և արդիւնքը յատկացնել նրա անուան ֆօնդին։

Քութայիսի կանանց կողմից շնորհաւորեց մի տիկին։

Յոբելեարուհուն դափնեայ պսակով պսակեց Վրաց Դրամատիքական Ընկերութեան ներկայացուցիչը և արտասանեց մի ճառ։

Յոբելեարուհու ծննդավայր Գորի քաղաքի կողմից ներկայացաւ մի պատգամաւորութիւն, որի ներկայացուցիչներից մէկը արտասանեց մի ոտանաւոր, որը շատ սրամիտ և գեղեցիկ էր։

Նոյն պատգամաւորութիւնը մատուցեց արծաթէ ընծայ։

Սրանից յետոյ սազանդարների մի խումբ նուագեց և երգեց մի երգ, որը լաւ տպաւորութիւն թողեց առաւելապէս նրա համար, որ յոբելեարուհու սիրած երգերիցն էր։

Ապա կարդացվեց պետական գործիչ ծերունի Ծինամձղվարօվի ուղերձը։

Սուխումի վրացիների կողմից մի պատգամաւորութիւն ներկայացաւ. պատգամաւորներից մէկը արտասանեց մի ճառ և մատուցեց ծաղիկներից հիւսված քնար, յայտնելով որ իրանք իրանց մէջ հաւաքել են 200 ռուբլի, որը կը յանձնվի ֆօնդին։

Թիֆլիսի կօշկակարների և բանւորների մի խմբի կողմից կարդացվեց մի գեղեցիկ ուղերձ։

Թիֆլիսի մանր վաճառականների ընկեր. կողմից շնորհաւորեց Ս. Մեդեվիլաձէ։

Լեհական տան կողմից մի պարոն կարդաց մի ուղերձ։

Այնուհետև երգիչ Սարաջևը երգեց մի սոլօ երգ, որը ձօնել է յոբելեարուհու անուան։ Երգն արժանացաւ բուռն ծափահարութիւնների և հասարակութեան խնդրանօք կրկնվեց։

Յետոյ սկսվեց հեռագիրների ընթերցումը, որոնց շատութեան պատճառով կարդացվեցին միայն մի քանիսը։

Թիֆլիսի ազնուականութեան պարագլուխ Թումանովը հեռագրով յայտնում է, որ ինքը նշանակում է 200 և 100 ռուբլիանոց մրցանակներ վրացական կեանքից վերցված և աչքով գրված պիէսների համար։

Փօթիի քաղաքագլուխ Նիկոլաձէ պատգամաւորութիւն է յայտնում, ամէն ամիս կամ տարէ-տարի մտցնել ֆօնդի գանձարանը իրան հասանելիք գումարը։

Հեռագիրներ էին ուղարկել ի միջի այլոց՝ Սումբատով-Իւժինը, Գեօրգի Թումանովը, յայտնի դերասան Լադօ Մեսխին, Էփեմիա Մեսխին և շատ ուրիշներ։

Վերջում յարգելի յոբելեարուհին մի քանի զգացված խօսքերով շնորհակալութիւն յայտնեց իրան ցոյց տրված պատւի համար, շեշտելով որ ինքը արժանի չէր այդ ամենին, միաժամանակ ուխտելով այսուհետև էլ նոյն եռանդով ծառայել վրաց բեմին։

Ժողովրդի բուռն ծափերի և երաժշտախմբի նուագածութեամբ վերջացաւ հանդէսը ժամը 3-ին, որից յետոյ յոբելեարուհին ծածկված կառքով մեկնեց։

Մինչև կառք նստելը, Թատրոնի մուտքի մօտերքը խռնված բազմութիւնը օվացիաներ սարքեց և ծափերով ճանապարհ գցեց իր սիրելի դերասանուհուն։

Նոյն օրը երեկոյեան ժամը 8-ին սկսվեց ներկայացումը, յոբելեարուհու մասնակցութեամբ. խաղացվեցին՝ «Երկու որբեր» պիէսայի 5-րդ գործողութիւնը, որի մէջ Ն. Մ. կատարում էր M-me Ֆրոլայի դերը, Գ. Սունդուկեանցի «Քանդած օջախ» կոմէդիայի 3-դ գործ., ուր մէջ Գաբ.. Ցագարէլին կատարում էր Օսէփի կնոջ՝ Սալոմէի դերը։

Ապա յոբելեարուհին, շրջապատված վրացի դերասաններով, մեր ծերունազարդ տաղանդաւոր դրամատուրգ Գ. Սունդուկեանցի ուղեկցութեամբ բեմ դուրս եկաւ։

Վրաց բեմի դերասանների կողմից ուղերձ կարդաց և մի պսակ մատուցեց դերասան Կոտէ Ղիփիանին, իսկ Գ. Սունդուկեանցը վրացերէն մի քանի խօսքով շնորհաւորեց յոբելեարուհուն։ Հասարակութիւնը բուռն ծափերով ծածկեց պատկառելի ծերունու խօսքերը։

Շնորհաւորական մի քանի խօսք արտասանեց յոբելեարուհու ընկերուհիներից մէկը։

Քութայիսի վրացի դերասանների կողմից շնորհաւորեց դերասան Իմէդաշվիլին, հրաւիրելով Ն. Մ.-ին գնալ Քութայիս դեկտեմբերի 1-ին յոբելեանական ներկայացմանը մասնակցելու համար։ Վերջում ընկերական մի քանի զգացված խօսքով շնորհաւորեց դերասան Կոտէ Մեսխին։ Թէ դերասանների և թէ մասնաւոր անձերի կողմից մատուցվեցին մի քանի պսակներ և թանգարժէք իրեր։

Յոբելեարուհին մի քանի զգացված խօսքերով շնորհակալութիւն յայտնեց իր ընկերակիցներին, որից յետոյ խաղացվեց Ա. Ցագարէլիի «Խանումա» կոմէդիայի մի գործողութիւնը, որի մէջ յոբելեարուհին կատարեց Խանումայի դերը։

Թէ ներկայացումը և թէ յոբելեանական հանդէսը գրաւել էին ստուար քանակութեամբ հասարակութիւն։

Ներկայացումից յետոյ տեղի ունեցաւ ապօթէօզ, որը շատ նպաստաւոր և գեղեցիկ տպաւորութիւն թողեց հասարակութեան վրա։

Յ. Գասպարեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Թիֆլիսի քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ալէքսանդր Խատիսեանը միջնորդութիւն է յարուցել Կովկասի Փոխարքայի առաջ, որ Զուբալովեան ժողովրդական տան մէջ թոյլ տրվի դասախօսութիւններ կարդալ տեղական լեզուներով։ Փոխարքան խոստացել է բաւարարութիւն տալ այդ միջնորդութեանը։

✦ Ի նկատի ունենալով յուզիչ լուրերը Թիֆլիսում խոլերա երևալու հնարաւորութեան մասին, քաղաքային սանիտարական խմբերը գործի են անցել, որոնք շրջում են պանդոկները, հիւրանոցները և ճաշարանները և անմաքուր դրութեան մասին արձանագրութիւններ են կազմում։

✦ Նորահաստատ Alliance Française ընկերութիւնը սկսում է գրաւել Թիֆլիսի հասարակութեան համակրութիւնը։ Անդամների թիւը հասել է արդէն 120-ի։ Ընկերութիւնը ամեն շաբաթ կանոնաւորապէս երեկոյթներ է կազմակերպում, որոնք հետզհետէ աւելի հետաքրքրական են դառնում։ Երեկոյթներում նախ ընկերութեան անդամներից մէկը կարդում է դասախօսութիւն ֆրանսերէն լեզուով և ապա տեղի են ունենում երաժշտութիւն և երգեցողութիւն։ Այսօր, հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը 8-ին կը կայանայ նոյն ընկերութեան երեկոյթը՝ տղայոց 2-րդ գիմնազիայի դահլիճում։ Ա. Սարուխան կը կարդայ Les voyageurs français au Caucase et à Tiflis au XVII-me siecle (Ֆրանսիացի ճանապարհորդները Կովկասում և Թիֆլիսում, XVII դարում)։

✦ Թիֆլիսում հաստատվում է վրաց տնայնագործական ընկերութիւն։ Կանոնադրութիւնն արդէն մշակված է և ներկայացված պատշաճ իշխանութեան հաստատութեան։ Նախաձեռնողներ հանդիսանում են Ն. Կազբէկ, Իօսէլիանի, Մաղալով և Չէլօկայէվ։

✦ Ստացանք Շահրիարի վէպիկների ժողովածուն «Տասներկու պատմուածք» վերնագրով։ Տպված է Թիֆլիսում, 1909 թ., գինն է 50 կ.։

✦ Ստացանք հետևեալ նոր գրքերը.— 1) «Հին Վրաստանը», ժողովածու Վրաց Պատմութեան և Ազգագրութեան Ընկերութեան, հատոր I, խմբագրութեամբ Տակայշվիլիի, Թիֆլիս, 1909 թ., գինն է 3 ր. 50 կ. (վրացերէն). այս գրքի մասին առանձին կը խօսենք։ 2) «Սահմանադրութիւն Հայ Յառաջդիմական Ընկերակցութեան», Նիւ-Եօրկ, 1909 թ.։ 3) «Թիւրքիայի շարժումը», Դարբինի, Թիֆլիս, 1909 թ., գինն է 10 կ.։ 4) «Ռուսահայ գրականութեան պատմութիւն», Լեօն Մանուէլեանի, Ալէքսանդրօպօլ, 1909 թ., գ. է 40 կ.։ 5) «Ի՞նչ է հասարակութիւնը», Pessimist-ի, Թիֆլիս, 1910 թ.։ 6) Մ. Քաջ. Ղազարեանի «Արշակ երկրորդ», Թիֆլիս, գինն է 30 կ.։ 7) «Աղբիւրի» նոյեմբերի համարը, 8) «Հասկերի» № 11-ը «Քեռի Մկօ» յաւելուածով։ 9) «Բազմավէպ» ամսագրի նոյեմբերի համարը։ 10) «Լումայ» ամսագրի հոկտեմբերի համարը։

✦ Դեկտեմբերի 9-ին կը սկսվի մահմեդականների «ղուրբան-բայրամը»։ Պետական հաստատութիւնները արձակել են թուրք ծառայողներին։

✦ Դեկտեմբերի 1-ին Թիֆլիսի վրաց գիմնազիայից, մանկավարժական մարմնի որոշմամբ, արձակվեց սաների համարեա կէսը՝ ուսման վճարը առաջին կիսամեակի համար չը տալու պատճառով։ Արձակվածները կընդունվեն վերստին միմիայն փողերը վճարելուց յետոյ։ Երէկ և անցեալ օրը մի քանի դասարաններում նստած էին ընդամենը 5—6 հոգի։

✦ Վրաց գրասիրաց ընկերութեան ընդհանուր ժողովը նշանակված է դեկտ. 6-ին։ Ժողովին, ի միջի այլոց, քննվելու են անցեալ տարվայ հաշիւը և գալիք տարվայ նախահաշիւը։

✦ Նովօրօսիյսկից մեզ գրում են. «Տեղիս օսմանեան հիւպատոսարանի թարգման Յովհ. Էլմասեանը, որ դաշնակցական հարցով 7 ամսից ի վեր բանտարկված էր Ռօստովի բանտում, նոյեմբ. 27-ին արձակվեց բանտից 5000 ռուբլի արժող կալուածական երաշխաւորութեամբ»։

✦ Թիֆլիս է եկել Պարիզից ռուսաց ինժեներ Ա. Զլօբինսկին, որը, գրականագէտ Կուպչինսկիի հետ վերջին տարիների ընթացքում ապրելով Պարիզում, գործնականապէս ծանօթացաւ օդագնացութեան հարցի հետ և իրան նուիրեց օդագնացութեան ուսումնասիրութեանը և նրան Ռուսաստանում ժողովրդականացնելուն։ Զլօբինսկիի գալու նպատակն է մի շարք դասախօսութիւններ կարդալ Թիֆլիսում, Բագւում և ուրիշ քաղաքներում։ Դասախօսութիւնների ժամանակ ցոյց կը տրվեն պատկերներ մոգական լապտերով։

✦ Փօթիի քաղաքային ինքնավարութիւնը սրանից մի քանի ժամանակ առաջ միջնորդութիւն էր յարուցել կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի առաջ, որ Փօթիում բացվի կանանց գիւղատնտեսական ուսումնարան։ Այդ միջնորդութեան առիթով հոգաբարձուն այժմ դիմել է Կովկասեան Կայսերական Գիւղատնտեսական Ընկերութեան Խորհրդին, խնդրելով պարզել՝ թէ գիւղատնտեսութեան ճիւղերից որն, արդեօք, իր պայմաններով համապատասխան է Փօթի քաղաքին։ Միաժամանակ Ռուդօլֆը խնդրում է ընկերութիւնից մատնանշել, թէ Զուգդիդի գաւառի ո՞ր տեղը աւելի յարմար է այդպիսի դպրոց բանալու համար։

✦ Մեզ խնդրում են տպել. «Սիրելի հայ ազգ. մեր գիւղում ես ընկայ ծանր պարտքերի տակ. գնաց իմ բոլոր կարողութիւնս, մինչև անգամ գնացին հողերս էլ։ Գերդաստանիս ութ անդամներով հանդերձ մնացի վերջին թշուառութեան մէջ. թէ ազգականներս և թէ դրացիներս էլ չօգնեցին ինձ. ստիպված եղայ հեռանալ գիւղից՝ թողնելով մեծ ձեռնազուրկ որդուս և հարսիս. դիմեցի գերդաստանիս 6 անդամներով Թիֆլիս։ Այստեղ, յուսալով որ կը գտնվի գործ, շատ չարչարվելուց զուր անցան աշխատանքներս։ Յուսահատվելով ամեն կողմից՝ դիմում եմ ձեր օգնութեանը։ Աչքիս առաջ մահանում են երեխաներս թէ քաղցից և թէ մերկութիւնից։ Յովհաննէս Տէր-Գալըստեան։ Մեր հասցէն՝ 6 уч. Харпухскій тупикъ, № 4, домъ Сергѣй Аслановъ»։

✦ Մերվի հայոց եկեղեցական-ծխական հոգաբարձութիւնը խնդրում է մեզ տպել հետևեալը. «Հոգաբարձութիւնս, ստանալով նոյեմ. 8-ին տեղս կայացած գրական-երաժշտական երեկոյթի մօտաւորապէս 175 ր. զուտ արդիւնքը յօգուտ մեր ծխական դպրոցի, իր խորին շնորհակալութիւնն է յայտնում երեկոյթը կազմակերպող՝ դպրոցիս ուսուցիչ Գարեգին Տէր-Մարտիրոսեանցին, այլ և սիրողներին, որոնք այնպէս սիրով մասնակցեցին երեկոյթին»։

✦ Դեկտ. 1-ին Ելիզավետինսկայա փողոցում ապրող Թիֆլիսի գաւառական ոստիկանական վարչութեան քարտուղար Ինդուէվը յայտնեց ոստիկանութեան, որ նոյն օրը, երեկոյեան ժամը 7-ին, ինչ-որ մի մարդ քաշեց դրան զանգը, և երբ նա դուրս եկաւ պատշգամբ, տեսաւ մի անյայտ մարդու պահակի շորով, որը յայտնելով թէ փաթեթ ունի յանձնելու Սարթի ճալայի պրիստաւից, տուեց Ինդուէվի սպասաւորին մօրթած վառեկ և 20 հատ չուչխել, իսկ ինքը դահլիճը մտցրեց մօտ $1^1/_2$ պուդանոց մի արկղ և յետոյ՝ Ինդուէվի հարցին՝ ո՞վ է նա, իրան անուանեց Սարթիճալա մասի պահակ, դուրս եկաւ և անյայտացաւ։ Անյայտի բերած արկղի մէջ գտնվեց դժոխային մեքենայ ահագին ոյժի։ Վերջինս դեկտեմբերի 2 ի գիշերը պայթեցվեց Կուր գետի ափին մի դատարկ տեղում։ Զայնը սոսկալի էր և խլացուցիչ. օդ թռան կրակի մեծ գնդակներ. պայթումի տեղի վրա առաջացաւ խոր փոս։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Ներքին գործերի մինիստրի խնդրանօք, Բագուի նաւթարդիւնաբերողների XXIIIV հերթական համագումարի մէջ մինիստրութեան կողմից ներկայացուցիչ լինելու է Կովկասի Փոխարքայից նշանակված գնդապետ Ա. Պօդգուրսկին։

✦ Բագուի քաղաքային վարչութեան մէջ քաղաքագլուխ Ն. Ռաէվսկիից Պետերբուրգից մի հեռագիր է ստացվել այն մասին, որ քաղաքային 27 միլիոնանոց փոխառութիւնն արդէն կնքված է, որով քաղաքը 27 միլիոնի փոխարէն կը ստանայ 24 միլիոնը կանխիկ, աստիճանաբար երեք տարվայ ընթացքում։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

✦ «Р. У.» լրագրին հաղորդում են, որ Մայկօպի նաւթաբեր հողերը, որոնք նաւթային տենդ են առաջացրել Կուբանի շրջանում, շնորհիւ այն ահագին ֆօնտանի, որ 4 միլիօն պուդ նաւթ արտավիժեց, Արմաւիր-Տուապսէի երկաթուղու կառուցման և ծովային նաւահանգստի զարգացման Տուապսէում, գրաւում է կապիտալիստների և ձեռնարկողների նշանաւոր ուշադրութիւն իր վրա։

Վլադիկավկազի և Արմաւիր-Տուապսէի երկաթուղիները դիտաւորութիւն ունեն ահագին նաւթանցքներ կառուցանել նաւթ հասցնելու համար առաջինը Ուստ-Լաբա, իսկ երկրորդը Տուապսէ։ Նաւթաբեր հողաբաժիններ գնում են Գրօզնայի նաւթարդիւնաբերողները՝ Մաքսիմօվը, Ախվերդօվ ընկերութիւնը, Շինս ընկերութիւնը և այլն։ Ֆօնտանի մօտ «զայավկաների» համար վճարում են 25—40 հազար ռուբլի։ Եկատերինօդար են հաւաքվել բազմաթիւ արդիւնաբերողներ. բոլոր հիւրանոցները լիքն են։

✦ Պետերբուրգի քաղաքային ինքնավարութիւնը կազմել է առաջիկայ տարվայ բիւջէն. մուտքը հաշված է 35 միլիոն 89 հազար ռուբլի, իսկ ծախս 35 միլիոն 19 հազար ռուբլի։ Այս թիւը շատ էլ ահագին չի պիտի թւան։ Պարիզի բիւջէն հաւասար է մօտ 120 միլիոն ռուբլու, իսկ նրա բնակիչների թիւը գերազանցում է հիւսիսային մայրաքաղաքինը հազիւ երկու անգամ։

✦ Ռուս հումանիստ-պրոֆեսոր Պեօտր Ֆրանց Լեսգաֆտի յանկարծակի մահը Կահիրէյում (տես «Մշակի» հեռագիրներ № 266-ում) անշուշտ կը զգան լուսաւորութեան տարածման բարեկամները, նամանաւանդ կանանց սեռը, որոնց համար շատ է աշխատել հանգուցեալը իր հռչակաւոր կուրսերով, որ ռէակցիայի ամենախուլ ժամանակ կատարել է իր պատւաւոր դերը։ Վերջին տասնամեակում Լեսգաֆտը գլուխ էր կանգնած Պետերբուրգի բիօլօգիական ինստիտուտի և նրան կից կանանց կուրսերի։

Մասնագիտութեամբ անատոմ՝ հանգուցեալը (ծնվել է 1837 թւին) քիչ չէ աշխատել և մանկավարժական ասպարիզում, տալով մի շարք գիտնական գրուածքներ գլխաւորապէս վերաբերեալ մանուկների ֆիզիքական կրթութեան։ Մի ժամանակ մեծ հռչակ էր վայելում հանգուցեալի «Ուսումնարանական տիպեր» աշխատութիւնը, որի մի մասը կայ և հայերէն թարգմանութեամբ (տես Գ. Ենգիբարեանի «Մատենախօսութիւն» հ. I)։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Դեկտեմբերի 5-ի երեկոյեան Քութայիս կը մեկնէ Անտօն Էյխենվալդի օպերային խումբը։

—

Դեկտեմբերի 6-ին Թիֆլիսի Արքունական թատրոնում կը սկսվեն Վէրա Ֆէօդօրօվնա Կօմմիսսարժէվսկայայի գաստրօլները։ Տիկ. Կօմմիսսարժէվսկայա անունը կարիք չունի ըէկլամների։ Ամբողջ հոգով նուիրված լինելով գեղարուեստին, նա հիմնեց սեփական թատրօն Պետերբուրգում, ուր տրվում էին համաշխարհային դրամատուրգների երկերը։ Թիֆլիսում կը ներկայացվեն մի քանի նորագոյն յայտնի պիէսներ։

—

✦ Դեկտեմբերի 1-ին վրաց թատրոնի մէջ սկսեց իր ներկայացումները օպերետային խումբը, Վալէնտեստի ղեկավարութեամբ։ Ինչպէս երևում է, խումբը բաղկացած է լաւ ձայնական ոյժերից։

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

Մենք չունենք օրինաւոր և ժողովրդի շահերին նուիրված գաւառական մամուլ։ Եւ դրա պատճառը, մեր կարծիքով, այն է, որ գաւառական մամուլը չէ զբաղվում իր գաւառի կամ նահանգի հարցերով, այլ ձգտում է անպատճառ համաշխարհային հարցեր լուծելու։ Եւրոպայում ամեն մի գաւառական կենտրոնում, նոյնիսկ ամեն մի աւանում հրատարակվում է տեղական թերթ, որ, բացառապէս, նուիրված է լինում տեղական հարցերի ուսումնասիրութեան։ Եւ այդպիսի թերթը ահագին օգուտ է բերում։

Դժբաղդաբար, այդպէս չեն մեր հայ գաւառական թերթերը։ Հայ գաւառական թերթը ձգտում է անպատճառ և յաճախ իր ոյժերից բարձր մեծամեծ հարցեր լուծել։ Վերցնենք, օրինակ, Թաւրիզում հրատարակվող «Առաւօտ» թերթը։ Այս րօպէին, երբ Պարսկաստանը, զարթնելով դարաւոր քնից, աշխատում է իր կեանքը կազմակերպել նոր հիմունքների վրա, երբ այդ երկրի հայ ժողովրդի առաջ նոյնպէս դրված կայ վերածնութեան մեծ խնդիրը, գաւառական մի թերթ, եթէ զբաղվէր այդ հարցերով, ահագին օգուտ կը բերէր թէ Պարսկաստանին և թէ այդ երկրի հայ ժողովրդին։ Բայց չէ. «Առաւօտ» թերթը, թողած իր շրջապատի իրականութեան խնդիրները, կամենում է անպատճառ օտար երկիրների բաղդը լուծել։ Եւ մի կողմ թողած պարսկահայ կամ պարսկական տագնապը, նա խօսում է «կովկասահայ տագնապի» մասին, և, ի հարկէ, ցոյց է տալիս իր կատարեալ տգիտութիւնը և այն փաստը, որի մասին մենք կասկած ունէինք, այն է, որ «Առաւօտը» նոյնպէս պատկանում է փողոցային կամ դեղին մամուլի օրգանների շարքին։

Խորհուրդ կը տանք «Առաւօտին» խելքին զօռ չը տալ, տեսնել իր քթի տակ եղածը և ուղտերը ուտելով, չը քամել մժղուկները։ Իսկ պարսկահայերին կը ցանկանք վերջապէս ունենալ մի օրինաւոր, շիտակ և թայֆայականութեամբ չը տոգորված թերթ.

*

Աղթամարի ծանօթ խնդրի առիթով, Կ. Պօլսի «Հայրենիք» թերթի մէջ տպված է հետևեալ յօդուածը.

«Աւետաբերի» խմբագիր Հ. Մամիկոնեան, որուն յօդուածներէն «Ազատամարտ» քանիցս արտատպումներ ըրած է, «Հայ կեանքը» վերնագրով, այս շաբաթ օրուան թիւով հրատարակած իր մէկ յօդուածին մէջ կը գրէ նոյն շաբաթաթերթին մէջ.

«Աղթամարի քննիչ յանձնաժողովը իր տեղեկագիրը մատուցած է ազգային ժողովին։ Այս տեղեկագրէն պարզ կերևայ, որ Իշխան և իր համախոհները Աղթամարի վանքին հարստութիւնները կապտած կամ շահագործած են։ Սակայն գեղծումը մըն է և իբր յանցապարտներ պէտք է այդ մարդիկ պատժուին, որ կուսակցութեան ալ անոնք պատկանին։ Մենք չենք կրնար երբեք արդարացնել «Նպատակը կարդարայնէ միջոցները» ճիզուիթական սկզբունքը և կամ «Քիւրդերը կերած են, թող այժմ ալ յեղափոխականները ուտեն վանական կամ եկեղեցական հարստութիւնները» խօսքերը։ Ի՞նչպէս կրնան յեղափոխականները դատապարտել գեղծարար կղերը կամ աւազակաբարոյ քիւրդը, երբ իրենցմէ ոմանք ալ անոնցմէ վատթար ընթացքի մը մէջ կը գտնուին»։

*

«Անհատների դերը հանրային կեանքի մէջ» վերնագրով մի առաջնորդող յօդուածի մէջ, Ամերիկայի «Երիտասարդ Հայաստան» թերթը, խօսելով այն երևոյթի մասին, որ մի քանի յեղափոխական կուսակցութիւններ իրանց պատասխանատու չեն համարում՝ իրանց կուսակցականների կատարած ոճիրների և արարքների համար, ասում է.

Այդ «անհատ» գործիչները լինելով արտայայտիչները իրանց կուսակցութիւնների դաւանանքների և ուղղութեանը, իրանց որևէ վնասակար քայլովը ուղղակի ազդելով հանրային գիտակցութեան վրա, առաջացնում են գայթակղեցնող և վնասակար երևոյթներ և հետևաբար պատասխանատու թողում և իրանց թև ու թիկունք եղող հաւաքական ոյժը՝ կազմը և կամ կուսակցութիւնը, իսկ երբ այս վերջինս կատարված սխալ իրողութեան հանդէպ ինքզինքն անպարտ է համարում, այն ժամանակ իր կազմակերպական հաւաքական պատիւը, պրեստիժը փրկելու համար նա առաջինն է լինում իր մեղանչող ներկայացուցիչ գործիչին պատասխանատուութեան հրաւիրողը և այդպիսով երևան հանում արդարութիւնն ու յանցաւորին հրապարակային պատժով վերադարձնում իր «անհատական» անյայտութեան կեղևի մէջ... հակառակ դէպքում, կազմակերպութիւնը, կուսակցութիւնը միում է մեղսակից իր յանցաւոր գործիչին և ուղղակի թելադրիչ նրա յանցանքներին, հետևաբար և պատասխանատու հանրութեան առաջ։

Այս է ընդունված օրէնքը և նուիրագործված սովորութիւնը ամբողջ աշխարհի քաղաքակիրթ ազգերի մէջ և նոյնը պիտի լինի հայ հանրային կեանքի մէջ, քանի որ նա ընդհանուր հոսանքին դէմ գնալ չէ կարող...

Չէ կարելի չը համաձայնվել այդ խօսքերի հետ։ Դա եղել և է այն տակտիկան, որին հետևում են մեր տնաշէն յեղափոխականները։ Բայց մասամբ մեղաւոր է և հայ ինտելիգենցիան, որ պախարակելով հանդերձ կուսակցական անհատների գործած ոճիրները, պատասխանատու չէ համարել դրանց համար կազմակերպութիւնը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄԸ ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ

—

Լօնդօնից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, ֆինանսական քաօսը, որը պէտք էր սպասել բիւջէտը մերժելուց յետոյ, արդէն սկսվեց։ Գործերի դրութիւնը չափազանց խառնափնթոր է։ Թէյը առանց մաքսահարկի է ստացվում, ծխախոտի համար լրացուցիչ մաքսահարկ չէ վճարվում։ Իւրաքանչիւր անբիւջէտ ամիս գանձարանին կը նստի մօտաւորապէս 150,000 միլիօն ռուբլի։

Ընտրողական կռիւը չափազանց կատաղի է լինելու։ Խօսքն արդէն ոչ թէ իշխանութեան համար կռւի մասին է ազատամիտների և պահպանողականների միջև, այլ կռիւ է յայտարարված հին և նոր կարգի միջև։

Բանւորական կուսակցութիւնը ընտրութիւնների ժամանակ միանում է ազատամիտների հետ, նոյնպէս և իրլանդական կուսակցութիւնը, որը յոյս ունի աչողեցնել հօմ-րուլը։ Ամերիկայում ապրող իրլանդացիները յայտնեցին, որ նրանք դրամական խոշոր աջակցութիւն ցոյց կը տան ազատամիտներին։

Լօյդ-Ջօրջը, ագիտացիայի նպատակով, հրատարակեց «Ժողովրդի բիւջէտը» վերնագրով մի գիրք, որի մէջ եռանդով պաշտպանում է իր ֆինանսական գաղափարները։

Ազգային-ազատամիտ դաշնակցութիւնը, որը միացնում է ձախ թևի արմատականներին, իր կոչի մէջ յայտարարում է, որ լօրդերը, մերժելով ֆինանսական բիլլը, ստեղծեցին մի այնպիսի ծանր ճգնաժամ, որպիսին Անգլիան չէ կրել արդէն երկու հարիւր տարի։

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

1 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Դատաստանական պալատի առանձին ատեանը դասային ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ ժուռնալիստ Վօդօվօզօվին «Наша Жизнь»-ում մի գրգռիչ յօդուած տպելու համար դատապարտեց մի տարով բանտարկութեան։

Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց թոյլ տալ ներքին գործերի մինիստրութեան միջոցներից բաց թողնել 3000 ռուբլի հասարակական խնամատարութեան գործիչների համառուսական համագումարի ծախքերի համար, որ առաջին անգամ գումարվելու է 1910 թւի սկիզբներին Պետերբուրգում։

Առևտրի մինիստրը հաստատեց արհեստագիտութեան ընկերութեանը կից կազմված գործնական արհեստի ճեմարանի կանոնադրութիւնը։ Ճեմարանի բաժանմունքներն են. առևտրական, ծայրերկրեայ-ադմինիստրատիւ և հիւպատոսական։

Խոլերայով հիւանդացան մի օրում 5. մեռնողներ չեղան։

Ուղղափառ եկեղեցու գործերի մասնաժողովը հաւանութիւն տուեց այն օրինագծին, որով առաջարկվում է շինական և քաղաքային հոգևորականութեան առնիչ-

ները աւելացնել տարեկան 580,000 րուբլով։

Բարձրագոյնս հրամայվեց վերացնել Լիբավայի բերդային ինժենէրական վարչութիւնը։

ՄՈՍԿՎԱ։ Օրվայ ընթացքում խոլերայով հիւանդացան 8, մեռան 7 հոգի։

ՆՈՎՈՉԵՐԿԱՍԿ։ Կամենսկայա ստանիցայում երեկ հանեցին կեղծ 25 րուբլանոց թղթադրամների փաբրիկա։ Գտնվեց պատրաստված 32,475 րուբլու թղթադրամ։ Ձերբակալվեցին տանտէրը և ինն ուրիշ մարդ։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՈԴԱՐ։ Յունվարի 9-ին գումարվելու է Կուբանի նաւթարդիւնաբերողների համագումարը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ջէմստվային ժողովները բացվել են Եարօսլաւլում և Վօլօգդայում։

ԽԱՐԿՈՎ։ Ռուսաստանի հարաւի լեռնարդիւնաբերողների համագումարի անդամները տօնեցին իրանց նախագահ Վագնէրի ծառայութեան 50-ամեակը։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Սև-ծովի վրա կատաղի մրրիկ է։

ՄԻՆՍԿ։ Եկաւ կրթական հաստատութիւնները դիտելու համար ժող. լուս. մինիստրի օգնական Գեօրգիեվսկին։

ՎԱԼԴԻՎԻԱ (Չիլում)։ Հրդեհը ոչնչացրեց քաղաքի հրապարակը։ Այրվեց մաքսատան շինութիւնը։

ԲՐԻՒՍՍԵԼ։ Թագաւորը հաղորդութիւն ընդունեց։ Ժամը 10 և 55 րօպէին կատարվեց աջող անդամահատութիւն։ Բժիշկների կարծիքով թագաւորի կեանքին վտանգ չէ սպառնում։ Ժամը 11 և 5 րօպէին թագաւորը ուշքի եկաւ և տեղեկացաւ անդամահատութեան հետևանքի մասին։ Ժամը 2-ին հրատարակված բիւլլետէնից երևում է, որ դրութիւնը բաւարար է։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ձմեռային երթեւեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ՝ պօստատար գնացքը 11 ժ. 40 ր. գիշեր., Գանձակ է հասնում 6 ժ. առաւօտ., Եւլախ՝ 8 ժ. 9 ր. առաւօտ., Հաջի-Կաբուլ՝ 1 ժ. 12 ր. կէսօր., Բալաջարի՝ 4 ժ. 45 ր. ցերեկ., Բագու է հասնում 5 ժ. 8 ր. երեկ.: Մարդատար գնացք № 6՝ 8 ժ. 11 ր. երեկ., Գանձակ է հասնում 2 ժ. 32 ր. գիշեր., Եւլախ՝ 4 ժ. 41 ր. գիշեր., Հաջի-Կաբուլ՝ 10 ժ. 12 ր. ցերեկ., Բագու՝ 2 ժ. 10 ր. ցերեկ.: Խառն գնացք չորրորդ կարգի վագոններով, միայն բատ ... 7 ժ. 3 ր. առ., Բագու է հասնում 1 ժ. 43 ր. կէսօրվայ: Արագացված գնացք № 12՝ 10 ժ. 11 ր. երեկ., Գանձակ է հասնում 4 ժ. 13 ր. գիշեր., Եւլախ՝ 6 ժ. 8 ր. առ., Հաջի-Կաբուլ՝ 10 ժ. 32 ր. ցեր., Բալաջարի՝ 1 ժ. 45 ր. կէսօր., Բագու՝ 2 ժ. 20 ր. ցերեկ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ՝ պօստատար 1 ժ. 37 ր. գիշ.: Ալեքսանդրապոլ է հասնում 12 ժ. 21 ր. ցեր., Երեւան կայարան՝ 5 ժ. 30 ր. եր., Նախիջեւան՝ 11 ժ. 30 ր. գիշ., Ջուլֆա՝ 1 ժ. 4 ր. գիշ.: Մարդատար-ապրանք. 4 ժ. 20 ր. ցեր., Ալեքսանդրապոլ է հասնում 3 ժ. 16 ր. գիշ., Երեւան կայ. 8 ժ. 46 ր. առ., Ուլուխանլու՝ 9 ժ. 16 ր., Երեւան՝ 10 ժ. 14 ր. առ., որից դէնը այլ ևս չէ գնում: Խառն գնացք չորրորդ կարգի վագոններով ըստ կիրակի կարգի ... Ալեքսանդրապոլ՝ 6 ժ. 56 ր. առ., որից դէնը այլ ևս չէ գնում:

ԲԱԹՈՒՄ՝ մարդատար № 7՝ 8 ժ. 10 ր. երեկ., Բաթում է հասնում 9 ժ. 42 ր. առ.: Պօստային՝ 9 ժ. 42 ր. երեկ., Բաթում է հասնում 11 ժ. 48 ր. առ.: Մարդատար № 5՝ 1 ժ. գիշ., Բաթում է հասնում 2 ժ. 8 ր. ց.:

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ՝ պօստատար գնացքը 8 ժ. 42 ր. առաւօտ., մարդատար № 5՝ 12 ժ. 11 ր. գիշ., Արագացված № 11՝ 10 ժ. 47 ր. առ.: Վերջին գնացքը չի գնում Բաթում:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ՝ մարդատար № 6՝ 7 ժ. 21 ր. երեկ., պօստատար՝ 10 ժ. 40 ր. երեկ., մարդատար № 8՝ 12 ժ. 17 ր. կէսօրին: Վերջին գնացքը Բագու չի գնում:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ՝ պօստատար 6 ժամ 19 ր. առ., մարդատար-ապրանքատար՝ 6 ժ. 44 ր. երեկոյեան:

ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶԻՑ՝ խառն գնացք 4-րդ կարգի վագոններով 4 ժ. 48 ր. գիշերվայ:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.:

Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—11 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային:

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.:

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.:

Մ. Գ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու. վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ,

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.:

Յ. Մ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ—ատամնաբոյժ—$8^1/_2$—$11^1/_2$ ժ., պլոմբներ և արհեստական ատամներ:

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—$6^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:

Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:

Վճարը 50 կ.: Չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ հիւանդութիւններ:

Ընդունելութիւն ամեն օր { 12—1 ժ. առաւ. / 5—6 ժ. երեկ.

Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճաւճանիձէի:

(օ. մ.) 1216. 100—43

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս և վեներական հիւանդութիւնների:

Ընդունում է հիւանդներին՝

Առաւ. ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը:

Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը:

Կուկիա, Սեմեոնօվսկայա փ. № 16.

Տելեֆօն № 40.

(ե. ու. կ.) 984. 100—28

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւնը ամեն օր

Առաւօտեան ժամը 10—1

Երեկոյեան ժամը 5—7

Վելիամինօվսկայա փող № 8

(օ. մ.) 783. 100—55

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

Ներքին և ջղային հիւանդութիւններ:

Ընդունելութիւնը

ամեն օր { առաւօտեան 9—12 ժ. / երեկոյեան 5—7 ժ.

Միքայէլեան փողոց, № 27.

(ա. օ.) 1087. 100—37

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւններ:

Ընդունելութիւնը

ամեն օր (առաւօտեան ժ. $12^1/_2$—2. / երեկոյեան ժ. 5—7.

Կիրակի օրերը միայն առ. ժ. 11—$12^1/_2$.

Հասցէն՝ Սօլօլակ, Բէհբութեան փ., № 33.

(ա. օ.) 1044. 100—44

ՄԵԴԻՑԻՆԱՅԻ

ՖԵԼԴՇԷՐ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ
Յ. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ

Բժիշկների որոշմամբ կատարում է կաշուի տակ սրսկումներ, լուացումներ (спринцов.), վէրքի փաթաթումն, դեղերի քսումն (втирание) եայլն: էլեքտրականութիւն բէվմատիզմի, պարալիչի, սեռական անկարողութեան և թուլութեան դէմ: Մասսաժ էլեքտրական գործիքով և ձեռքով. մասնաւոր և ընդհանուր մասսաժ: Բժշկական մարմնամարզութիւն, ծաղկահատութիւն: Օտարերկրեայ հիւանդներին ցոյց է տալիս մասնագէտ հմուտ բժիշկների: Տալիս է այլ և այլ բժշկական-առողջապահական խորհուրդներ: Կարելի է և գրաւոր, ներփակելով վարձատրութիւն ըստ կարողութեան: Ընդունելութիւնը 3—4 ժամը: Семеновская ул., № 9, Վօրօնցօվի կամուրջին մօտ:

(օ. մ.) 857. 0—34

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կովկասի ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ համար

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է ԳՐԱԴԱՐԱՆԱՊԵՏ

որը միևնոյն ժամանակ պէտք է կատարէ և ՀԱՇԻԱՊԱՀԻ ՊԱՇՏՕՆ. հաշւապահական գրքերը պահվում են հայերէն լեզուով: Պայմանների մասին տեղեկանալ Ընկերութեան գրասենեակում՝ Абасъ-Абадская площадь. № 7, с. д. 1295. 1—1

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԿԱՆԱՆՑ ԲԱՐՁՐ ԿՈՒՐՍԵՐԻ

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՀԻ

Փորձառու վարժուհի—պատրաստում է և կատարում դասերի կրկնողութիւն գիմնազիական բոլոր առարկաներից:

Վանքսկի պերէուլոկ, № 26.

(հ. շ.) 1294. 2—1

Յ. Դաղբաշեանի

Ռուս-հայ լիակատար բառարան, գինը 8 ր., կազմով 9 ր. և աւել, նայած կազմին: Հայ-ռուս լիակ. բառ., բաժանորդագինը 5 ր., առաջին բառ. գնողների համար 4 ր.: Ռուսերէն այբբենարան և առաջին ընթերցարան, գինը 25 կ.:

Բոլոր գրքերիս ճանապարհածախսն ինձ վրա. չքաւորներին զիջում բոլոր գրքերից: Ինչպէս Նոյեմբ. 26-ի հաշւետւութիւնից երևաց, գրավ. պ. Գալուստ Գալստեանի մօտ նրա ինձնից ձեռք բերած Ռուս-հայ լիակ. բառարանից անվաճառ մնացել էր ընդամենը 16 օրինակ: Պ. Գալստեանն ինձ ստորագրութիւն է տուել ոչ մի գրավաճառի այդ 16 օր. չը վաճառել, այնպէս որ իմ գրքերի առուտուրն իմ ձեռքին է: Բագւում գիմել միմիայն գրավ. պ. Ֆարմանօվի (Пассажъ Лалаева): Ես այժմ ապրում եմ Թիֆլիսում (Классическая ул. № 8. А. Дагбашяну).

(շ. ե. հ.) 1273. 3—3

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՀԱՆԴԷՍԸ

դպրոցական աշակերտ ունեցող ընտանիքների համար ԱՂԲԻՒՐԻ հետ միասին բոլոր պրեմիաներով, յաւելուածներով դպրոցական աշակերտի հասցէով ՏԱՐԱԶԻ XX-ամեակը լրանալուն և 21-րդ տարեշրջանը թևակոխելու առիթով 10 րուբլուց իջեցնում ենք առաջիկայ 1910 թ. համար 5 ր.: Հասցէ՝ Тифлисъ, Редакція «ТАРАЗЪ».

(2) 1236. 5—5

Կախեթեան այգետէրերի ընկերութիւն
„ՁՄՕԲԱ“

Սրանով յայտարարում է, որ ԿԱԽԷԹԻԱՅՈՒՄ գինիների բերքը պակաս լինելու պատճառով ներկայ դեկտեմբերի 5-ից շիշերի մէջ ածված գինիների արժէքը նշանակված է հետևեալը.

№ 1—25 կ., № 2—30 կ., № 3—50 կ., № 4—80 կ., № 5—1 г.

Մեծ քանակով և մշտական գնողներին որոշ համաձայնութեամբ

Հասցէն՝ Тифлисъ, «Дзмоба». Տելեֆօն № 1036.

(ե. հ.) 1285. 2—2

ՀԻՒՐԱՆՈՑ „ԿԱՎԿԱԶ“ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Տելեֆօն № 358.

Սրանով պատիւ ունենք յայտնելու պ. պ. ճաշակողներին, որ նոյեմբերի 20-ից հիւրանոցի ճաշարանում

ԿԱՐԵԼԻ Է ՍՏԱՆԱԼ ՑԱՆԿԱՑԱԾ ԸՆԹՐԻՔ

Բաղկացած 1 կերակրից և 1 թաս սուրճից—50 կօպէկ:

Հիւրանոցն ունի՝ յատկապէս պատուէրների համար՝ նորաստեղ դահլիճ, ուր ընդունվում են պարահանդէսների, հարսանիքների և ընկերակցական ճաշկերոյթի պատուէրներ: Դահլիճն ունի պիանինօ և առանձ. սենեակներ:

Յարգանքով՝ Ի. Կօրչիլայա և Ն. Սիխարուլիձէ

(օ. մ.) 870. 100 - 42

Կախեթիական ընկերութիւն
„ՍԱԷՐՕ“

Սրանով յայտարարում է, որ ներկայ դեկտեմբերի 1-ից շիշերի մէջ ածված գինիները վաճառվում են հետևեալ գներով.

№ 1—25 կ., № 2—30 կ., № 3—40 կ., № 4—50 կ., № 5—1 г.

Մեծ քանակով և մշտական գնողներին անվում է զեղչ: Հասցէն՝ Թիֆլիս, «ՍԱԷՐՕ».

Տելեֆօն № 720.

(ա. օ) 1280. 3—3

1910 ԹՎԻ ՀԱՄԱՐ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

„ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍ“

պատկերազարդ շաբաթաթերթի (Բ տարի)

«ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԻ» բովանդակութիւնը. Երկրագործութիւն: Անասնաբուծութիւն և կաթնատնտեսութիւն: Պարտիզպանութիւն և պտղաբուծութիւն: Այգեգործութիւն և գինեգործութիւն: Յատուկ բոյսերի մշակութիւն: Մեղուաբուծութիւն և շերամապահութիւն: Բանջարաբուծութիւն: Թռչնապահութիւն: Կօօպերացիա և սպառողական ընկերութիւններ: Գիւղատնտեսական նորութիւններ: Գիւղատնտեսական կեանք: Գրախօսութիւն: Թղթակցութիւններ: Տնայնագործութիւն և տնարարութիւն: Հարց և պատասխաններ: Փոստ-արկղ և յայտարարութիւններ:

Առաջիկայ 1910 թւին «Գիւղատնտեսին» աշխատակցելու են նաև թիւրքահայ գիւղատնտեսներ:

«Գիւղատնտեսը» 1910 թւի իր տարեկան բաժանորդներին թերթի համարներից դուրս տալու է որպէս նուէր՝

ՀԱՅԱԲՈՅՍԵՐԻ ԵՒ ԽՈՏԱԲՈՅՍԵՐԻ ՓՈՐՁՆԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՍԵՐՄԵՐ

Բաժնեգինը.

Ռուսաստանում		Արտասահմանում	
Տարին	3 րուբլի	Տարին	4 րուբլի (12 ֆրանկ)
Կէս տարին	2 րուբլի	Կէս տարին	2 ր. 50 կ. (7 ֆրանկ)

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція „Гюхатнтесъ“. Արտասահմանից՝ Tiflis (Russie) Rédaction «Guchatntess».

(կ. հ.) 1179. 24—10

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“

1897 թ. 1888

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌԻԳԱՅՈՒՄ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Սօլօլակսկայա փող., № 4

ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՒՄ Է ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՀԱՏՈՎ՝

Ռէզինէ, կանեփէ և ուրիշ թենոցներ ամեն ինչի համար.

Ռէզինէ տեխնիկական և էլեքտրօ-տեխնիկական առարկաներ և լուսանկարչական պիտոյքներ.

Իրեզիններ եղջերեայ ռէզինից և էբօնիտից.

Առանձնացնող և կաբէլային պիտոյքներ.

Խիրուրգիական և բժշկական ռէզինէ իրեղէններ.

Ռէզինէ խաղալիքներ և խաղագնդակներ.

Ռէզինէ գալոշներէն ապրանքներ.

Ջնջող ռէզին «Слонъ» մարկայով.

№ 2 1035. 0—5

—ԿԱՇՈՒԵՂԷՆԻ ՊԱՀԵՍՏ—

Եղբ. ԵԱՐՂՈՒԼԵԱՆՑՆԵՐԻ

Թիֆլիս, Միջին փողոց, № 65.

Յայտնում ենք ի գիտութիւն յարգելի վաճառականների և հասարակութեան, որ մեր պահեստում ստացված են մեծ քանակութեամբ ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ (галоши) և ԿՐՆԿԻ ՌԷՏԻՆՆԵՐ, զանազան տեսակ ՇԷՎՐՕՆԵՐ, ԲՕՔՍԵՐ (խրօմ) ու ամեն տեսակ ԿԱՇՈՒԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ—Ռուսաստանի և արտասահմանի արդիւնաբերութիւն, նոյնպէս և կօշկակարների գործիքներ ու կօշկադեղեր յայտնի ֆիրմաների: Ինչպէս կրկնակօշիկները, նոյնպէս և բոլոր ապրանքները ծախում ենք—մեծաքանակ (оптомъ) գնողներին գործարանային գներով, իսկ հատավաճառ (розничн. продажа) ամենաձեռնտու գներով: Ունենք բաժանմունք ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ, որտեղից նոյնպէս կարելի է ստանալ կաշուեղէն և գալանտերէյնի ապրանքներ ձեռնտու գներով: Վարշավայի բաժ. հասցէն՝ Варшава, Лешно № 8, М. Н. Яргулову.

(կ. հ.) 938 30—24

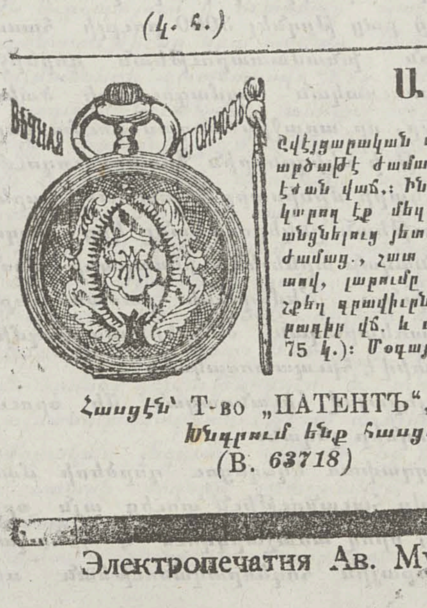

ԱՐԾԱԹԷ ԺԱՄԱՑՈՅՑ

Միայն 4 ր. 95 կ., 2 հատը՝ 9 ր. 50 կ.

Շվէյցարական մի ֆաբրիկայի լիկվիդացիայի ժամանակ գնելով մեծ քանակութեամբ արծաթէ ժամացոյցներ, մենք հնարաւորութիւն ունենք միւս ֆիրմաներից կէս գնով էժան վաճ.: Ինչու փողերը կորցնել սև ժամաց. համար, քանի որ 4 ր. 95 կ. դուք կարող էք մեզ մօտ ձեռք բերել 84 յարգի արծաթէ ժամաց., որը, նոյնիսկ 10 տարի անցնելուց յետոյ, ունի իր արժէքը: Արծաթը ընդմիշտ փող է: Ուղարկում եմ զեղեցիկ ժամաց., շատ ապահով, նորաձև, ընթացքը քարերով, ֆանտազի մետաղէ ցիֆերբլատով, լարումը կռթից՝ 40 ժամը մի անգամ, «Ռէմոնտուար»: Փակոնները միանգամայն ոսկեզօծ: Ուղղված մինչև րօպէները, 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ: Վեշերեղ գրավիւրներով: Մինչև 4 հատի ճանապարհածախքը 40 կ. (Սիբիր քացիր վճ. և առանց կանխավճարի: Մինչև 4 հատի ճանապարհածախքը 40 կ. (Սիբիր 75 կ.): Մօդային շղթաներ արծաթից, 84 յարգի. էլեգանտ շինուածք, հատը 2 ր. 50 կ., 3 ր. 50 կ., 5 ր.:

Հասցէն՝ Т-во „ПАТЕНТЪ“, Варшава, Св. Креста 48.

Խնդրում ենք հասցէն կարդալ և ամուր կպցնել ծրարի երեսին:

(В. 63718) 1020. 11—10

Электропечатня Ав. Мугдусіакопова съ С-ми.

Большая Ванкская № 3.